

Alþingi
Erindi nr. P 127/1029
komudagur 7.3.2002

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Landbúnaðarnefnd Alþingis
b.t. Einars Farestveit
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík 5. mars 2002

Sam 092/2002 PS/sp
Tilv.: 215,0/63

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um búfjárhald o.fl., 338. mál

Á fundi stjórnar Sambands íslenskra sveitarfélaga 28. febrúar, var lagt fram bréf landbúnaðarnefndar Alþingis, dags. 31. janúar 2002, þar sem óskað er umsagnar um frumvarp til laga um búfjárhald o.fl., 338. mál, heildarlög.

Meðfylgjandi umsögn var samþykkt á fundinum.

Virðingarfyllt
SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Þórður Skúlason
framkvæmdastjóri

Hjálagt: Umsögn um frumvarp til laga um búfjárhald o.fl., 338. mál

**Umsögn
um frumvarp til laga um búfjárhald o.fl., 338. mál.**

Samþykkt á fundi stjórnar sambandsins 28. febrúar 2002.

Samband íslenskra sveitarfélaga leggur til að í stað þess að samþykkja frumvarp til laga um búfjárhald verði ákvæði dýraverndunarлага endurskoðuð í þeim tilgangi að skerpa reglur um ábyrgð þeirra sem halda dýr og valdheimildir þeirra sem annast eiga eftirfylgni þegar ekki er farið að þeim lögum varðandi aðbúnað dýra. Sérstaklega er lögð áhersla á að þeir sem grípa eiga til aðgerða gegn þeim sem ekki fara að lögnum geti gert það með skjótum hætti. Einnig er lagt til að hagtölusöfnun þ.á.m. um gröffóðurforða, þ.e. forðagæsla, verði færð til atvinnugreinarinnar sjálfrar og sett sérstök löggjöf þar um ef þess gerist þörf.

Nánari rökstuðningur:

Sambandið telur að við endurskoðun umræddra laga hefði verið eðlilegt að endurskoða hlutverk sveitarfélaganna í framkvæmd búfjárefirlits og forðagæslu og draga úr þeirri ábyrgð sem þeim er falin á einni tiltekinni atvinnugrein, þ.e. landbúnaðinum. Afskipti og ábyrgð sveitarfélaga af öðrum atvinnurekstri á sér tæpast nokkra hliðstæðu.

Eflaust er um að ræða arf frá þeim tíma þegar afkoma flestra heimila í sveitarfélögunum byggðist á fóðuröflun fyrir búfé og þegar hún brást varð sveitarfélagið að grípa til aðgerða til að forða felli fólks og fénaðar. Nú eru breyttir tímar, nægur heyforði í landinu og hver sá sem heldur búfé á sjálfur að geta annast öflun aðfanga til síns atvinnurekstrar eins og almennt tíðkast án bakábyrgðar sveitarfélagsins.

Réttast er því að færa allt skráningareftirlit og hagtölusöfnun með búrekstri til atvinnugreinarinnar sjálfrar, þ.e. til Bændasamtaka Íslands og búnaðarsambanda, sem hvort sem er eru með rekstur og starfsstöðvar víða um land, til að sinna þjónustu við atvinnugreinina og vinna auk þess að söfnun hagtalna. Frumvarpið gerir ekki ráð fyrir slíkri uppstökkun. Þess í stað eiga sveitarfélögin áfram að gegna mikilli ábyrgð varðandi framkvæmd búfjárefirlits, forðagæslu og hagtölusöfnun.

Hér er um að ræða milliliðahlutverk sem eðlilegast er að atvinnugreinin gegni sjálf. Búfjárefirlitsmaður sem starfsmaður sveitarfélags á t.d. að senda umráðamönnum búfjár haustskýrslu frá Bændasamtökum Íslands, sbr. 11. gr. Búnaðarsamband á síðan að yfirfara skýrslurnar og senda þær til Bændasamtaka Íslands sbr. 13. gr. Milliliðahlutverk búfjárefirlitsmanns kemur einnig fram í því að komi í ljós að fóðrun eða aðbúnaði búfjár er ábótavant tilkynnir hann það til annarra aðila sem grípa til aðgerða. Þeir aðilar sem um er að ræða eru: Sveitarstjórnir sem hafa það sérkennilega hlutverk að annast fóðuröflun ef henni er ábótavant og síðan

héraðsdýralæknir, lögregla og búnaðarsamband, auk héraðsráðunauta og fulltrúa yfirdýralæknis, sem einnig koma að málinu, sbr. 16. gr.

Stofnanir á vegum landbúnaðarins hafa nú þegar ákveðnu hlutverki að gegna varðandi eftirlit með búfjárhaldi. Í því sambandi má vísa til samningsbundins eftirlits búnaðarsambanda í gildandi búvörusamningi. Hér má t.d. benda á hlutverk Bændasamtaka Íslands skv. búnaðarlögum og samningi á grunni laganna sem felur í sér að Bændasamtökin skuli m.a. sinna verkefnum tengdum aðbúnaði og hirðingu búfjár. Hjá Bændasamtökum og búnaðarsamböndum er því mikil fagþekking á þessu sviði sem ekki er fyrir hendi hjá sveitarfélögum. Einnig er bent á að sá skilningur virðist ríkjandi að Bændasamtökin hafi umsjón með þeim málefnum sem frumvarpið tekur til, sbr. reglugerð um forðagæslu, eftirlit og talningu búfjár nr. 86/2000 en í 2. gr. þeirrar reglugerðar segir m.a.: „Þá er búfjárefnismanni heimilt að hafa samráð við Bændasamtök Íslands sem hafa yfirumsjón með forðagæslu, eftirliti og talningu búfjár í landinu.“

Samkvæmt 1. gr. er markmið frumvarpsins að tryggja góðan aðbúnað búfjár, að það hafi ætíð nægilega beit/fóður og vatn, að við framleiðslu búfjárafurða sé eingöngu notað hraust og heilbrigt búfé, enn fremur að setja reglur um vörslu búfjár og afla hagtalna. Sé litið til tilgangs dýraverndunarlaga nr. 15/1994 og efnis frumvarps þessa er ljóst að margar þær reglur sem mælt er fyrir í frumvarpinu eru óþarfar þar sem þær eru þegar settar í dýraverndunarlögnum.

Þrátt fyrir megin tillögu sambandsins um að frumvarpið verði ekki samþykkt og að þess í stað verði ákvæðum dýraverndunarlaga breytt og hugsanlega samin ný lög um söfnun hagtalna í landbúnaði eru hér gerðar athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins:

3. gr. Lagt er til að *Friðað svæði*, sbr. 2. tölulið, verði felld út úr greininni, sbr. athugasemd við 8. gr., og í staðinn komi: *Girt svæði* er land afmarkað fullnægjandi vörslulínu, samkv. úttekt búnaðarsambands, sem hindrar aðgang búfjár. Lagt er til að *Lausaganga*, sbr. 6. tölulið, verði skilgreind þannig: *Lausaganga* er þegar búfé er ekki haldið innan afmarkaðs svæðis. Jafnframt er lagt til að skilgreining á orðinu *Tilsjónarmaður* í 10. tölulið falli niður, sbr. athugasemd við 14. gr..

Lausaganga búfjár virðist í raun vera andstæða við vörslu búfjár. Skilgreining frumvarpsins byggir á því að búfé gangi í óleyfi í landi annars manns sem er ill skiljanlegt.

4. gr. Lagt er til að greinin orðist þannig: Bændasamtök Íslands skulu halda skrá yfir alla þá sem eiga og halda búfé. Skrána skal uppfæra árlega með aðstoð búnaðarsambanda, búfjárræktarféлага og dýralækna.

Samkvæmt 4. gr. halda Bændasamtökin heildarskrá um þá sem halda búfé í öllu landinu. Hlutverk þeirra sem aðstoða Bændasamtökin á ekki að vera að halda sérstaka skrá heldur að uppfæra hluta heildarskrár Bændasamtakanna. Nauðsynlegt er að skrá yfir þá sem halda búfé nái hvoru

tveggja til þeirra sem eiga búfé og þeirra sem halda búfé, t.d. fylgja því vandkvæði að innheimta gjöld af öðrum en eiganda búfjár. Lagst er gegn því að skráð verði bæði hjón ef annað þeirra heldur eða á búfé. Hjúskapur hefur engin áhrif hvað varðar ábyrgð á búfé auk þess sem það er í hæsta máta óeðlilegt að búfjárskrá feli jafnframt í sér skráningu á hjúskaparstöðu fólks.

8. gr. Lagt er til að greinin falli niður.

Greinin felur í sér óþarft lagafyrirmæli um sérreglur um ákveðið landsvæði sem hefur í för með sér ófyrirséð óhagræði fyrir landeigendur, sveitarfélög og almenning. Umráðamaður lands, t.d. eigandi, hefur í krafti umráðaréttar eða eignarréttar fulla heimild til að ráðstafa landinu að vild innan þeirra takmarkana sem lög ákveða. Að friða land skv. frumvarpinu felur ekki annað í sér en ákvörðun um ákveðna notkun á landi og slíka ákvörðun þarf ekki að formbinda með lagaákvæðum. Telji umráðamaðurinn þess þörf að girða landið gerir hann það og fer það eftir ákvæðum girðingarlaga um uppsetningu og ábyrgð á girðingunni. Þar sem það eru hagsmunir umráðamannsins að land sé girt er furdulegt að kveðið skuli á um að búnaðarsamband votti vörslulínu, sbr. 4. ml. Óþarft er setja sérstakt lagaákvæði um þetta efni enda fellst þessi skipan í eignarrétti að landi og ákvæðum girðingarlaga. Í umræddri grein er einnig að finna fyrirmæli sem hefðu afar ósæskileg áhrif yðu þau að lögum. Það er skylda umráðamanns lands til að tilkynna sveitarstjórn um ákveðna notkun lands, sbr. 2. ml., skylda sveitarstjórna til að leggja út í kostnaðarsama tilkynningu á því hvernig umráðamaður lands hyggst nota landið, sbr. 3. ml. og óþarft ákvæði um gildissvið girðingarlaga, sbr. 5. ml.

9. gr. Lagt er til að í stað orðanna *friðað svæði* í 1. ml. greinarinnar komi orðin *girt svæði*. Einnig er lagt til að orðin í *samráði við sveitarstjórn* falli niður.

Vísað er í tillögu um að 8. gr. falli niður þar sem gert er ráð fyrir að hugtakið *friðað svæði* verði ekki til.

10. gr. Lagt er til að 1. mgr. greinarinnar orðist svo: Búfjáreftirlit er á ábyrgð búnaðarsambanda og undir yfirumsjón Bændasamtaka Íslands. Jafnframt er lagt til að önnur ákvæði greinarinnar breytist í samræmi við það sjónarmið að búnaðarsambönd og Bændasamtök Íslands taki við hlutverki sveitarfélaga varðandi búfjáreftirlit.

Hjá Bændasamtökum Íslands og búnaðarsamböndum er fyrir hendi fagþekking á umræddu sviði og óeðlilegt er að sveitarfélög hafi eftirlit með einni tegund atvinnurekstrar eins og áður er fram komið. Einnig má vísa til þess að í 3. mgr. greinarinnar er gert er ráð fyrir að sveitarstjórnir geti falið búnaðarsambandi að annast eftirlitið. Samkvæmt þessu er eðlilegast að búnaðarsamband geti skipað búfjáreftirlitsnefnd eða stjórnir þeirra sinnt hlutverki nefndanna. Gerð er athugasemd við orðnotkunina „minni og stærrí“ sveitarfélög sem er mjög óljós í þessu tilliti og hefur í raun enga merkingu.

11. gr. Lagt er til að í greininni komi skýrt fram hvaða upplýsingum skuli safnað í hagtöluskyni. Samkvæmt þessari grein er eingöngu verið að safna

hagtölum en ekki gert ráð fyrir að hægt sé að grípa til neinna ráðstafana vegna upplýsinga sem fram koma í þeim upplýsingum.

Tilgangur forðagæslu hefur allt frá þjóðveldisöld verið að tryggja að bændur settu ekki á of margar skepnur miðað við fódureign enda var erfitt að afla fódurs. Nú er fódur í hvaða formi sem er almenn verslunarvara og er því óþarft að hafa eftirliti með fódureign umráðamanna búfjár. Lykilatriði er því hvort búfé hefur aðgang að nægilegu fódri, þ.e. að fódrunin sé góð, en ekki hvort umráðamaður búfjár hafi ákveðnar birgðar af fódri á tilteknum tíma. Eftirlit með birgðum fódurs er því orðið úrelt en eftir stendur að raunverulegt eftirlit skv. frumvarpinu hefur sama tilgang og markmið og fjallað er um í dýraverndunarlögum, þ.e. að aðbúnaður dýranna sé góður, sbr. 1.mgr. 3. gr. dýraverndunarlaga: „Eigendum eða umráðamönnum dýra ber að sjá þeim fyrir viðunandi vistarverum og fullnægjandi fódri, drykk og umhirðu.“

12. gr. Lagt er til að eftirlitsferðir búfjäreftirlitsmanna þurfi ekki að ná til allra umráðmanna búfjár árlega og þess í stað geti þær verið tilviljanakenndar og aðeins náð til ákveðins hluta umráðamanna. Nauðsynlegt er þó að eftirlitsferðir verði farnar til þeirra sem ekki skila haustskýrslum og þeirra sem fengið hafa athugasemdir við meðferð búfjár.

14. gr. Lagt er til að 1. ml. og 3. ml. 14. gr. falli niður og í stað þess komi: Umráðamaður lands er ábyrgur fyrir búfé sem er í hagagöngu á landi sem hann hefur umráð á.

Ákvæðin sem felld eru út eru óþörf og óframkvæmanleg. Samkvæmt skilgreiningu á orðinu tilsjónarmaður í 3. gr. er tilsjónarmaður í raun umráðamaður. Einnig felur skilgreiningin á hagagöngu í sér, sbr. 3. gr., að sá sem leyfir hagagöngu í sínu umráðalandi verður umráðamaður búfjár og er því ábyrgur. Ekki verður séð af hverju þarf að tilgreina tilsjónarmann þar sem enginn býr, þ.e. á eyðijörðum og landspildum þar sem ekki er föst búseta, þar sem búseta einhvers á landi hefur engin tengsl eða áhrif á ábyrgð á búfjánhaldi á landinu. Búfjäreftirlitsskýrslum þarf ekki að skila fyrr en 20. nóvember skv. 11. gr. frumvarpsins og er því óframkvæmanlegt og ónauðsynlegt að skrá svokallaðan tilsjónarmann sem núverandi gerð frumvarpsins gerir ráð fyrir.

15. gr. Lagt er til að greinin taki mið af tillögum um að búnaðarsambönd og Bændasamtök Íslands sjái um búfjäreftirlit.

16. gr. Lagt er til að greinin taki mið af tillögum um að búnaðarsambönd og Bændasamtök Íslands sjái um búfjäreftirlit og að skýrt komi fram hvaða upplýsingum skuli safnað í hagtöluskini og hvað sé eftirlitskyllt. Lagt er til að ef fódrun og/eða aðbúnaði búfjár er ábótavant skuli búfjäreftirlitsmaður tilkynna það lögreglu, héraðsdýralækni eða fulltrúa dýraverndarráðs og fer þá um aðgerðir samkvæmt dýraverndunarlögum. Lagt er til að í 6. mgr. falli út orðið sveitarstjórn og í stað þess komi búnaðarsamband.

Vísað er í tillögu og athugasemdir með 11. gr. frumvarpsins. Nauðsynlegt er að tilkynning um að fódrun eða aðbúnaði búfjár sé ábótavant sé beint til lögreglu, héraðsdýralækni eða dýraverndunarráðs í samræmi við

ákvæði dýraverndunarlega. Ekki er hægt að líta svo á að það eitt að umráðamaður búfjár eigi ekki ákveðnar birgðir af fóðri feli í sér að búfjárhaldi hans sé ábótavant, enda er hægt að kaupa fóður á almennum markaði. Þegar vanhöld búfjár hafa verið tilkynnt er nauðsynlegt að þau stjórnvöld sem fjalla um málið geti tekið ákvarðanir með litlum fyrirvara eins og gert er ráð fyrir í greininni.